

JUTRANJE NOVOSTI

Izhaja vsak dan zjutraj, izvzemši ponedeljke.
Mesečna naročnina:
v Ljubljani Din 10.—, po pošti Din 12.—, inozemstvo Din 20.—

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon št. 213
Brzjavni naslov: „Novosti-Ljubljana“.
Upravišтво: Marijin trg št. 8. — Telefon št. 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pisnimim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.238.

Jutri izidejo »JUTRANJE NOVOSTI«
z običajnimi nedeljskimi prilogi in bodo vsebovale med drugim: Sinaja in Balkan. — Vzhodna in zahodna Evropa. — Fr. Veber: Problem umske in nagonse pameti. — Svetovna vprašanja v luči teozofije. — Sestli čut in instinkt. — Bogat kulturni pregled. — Iz gospodarske politike: Orlent in naša lesna trgovina. — Prvi učinki žetve. — Podlistki: Milan Pugelj: Bolezen. — Ivan Albrecht: Gospod Nerga. — Sv. Breilman: Prebujenje ljubezni. — A. Strindberg: Iz knjige ljubezni. A. P. Čehov: Lev in solnce itd. — Mnogo zanimivosti za poduk in zabavo.

Pravo zmagovalca

Pod tem zaglavjem je izšel v »Samoupravi« polemiki uvodnik, ki mu nihče ne more odrekati globoke načelnosti. Članek je v bistvu odgovor na nesramne izpade zagrebskega »Hrvat«, zato ga priobčujemo v glavnih potezih:

»Mi Srbi smo l. 1914 dvakrat pobili Avstro-Ogrsko, prvič na Ceru in Jadru, in sicer meseca avgusta, ko je armada avstrijskih ujetnikov preplavila Niš. Druga zmaga nad Avstro-Ogrsko se je odigrala pri Kosmaj. Takrat je padlo Srbiji 50.000 avstrijskih vojakov z 2500 častniki, dve kompletni vojaški godbi in ogromni vojni material v roke. To so dejstva, ki jih ne sme oporekati niti »Hrvat«. Ta srbska zmaga je bila za Avstrijo prava deruta, kajti celih devet mesecev po tem dogodku ni smela proti Srbiji napraviti niti ene geste, dasiravno se je z njo vojskovala!...

Šele potem, ko je pol milijona nemških vojakov prihitelo v Srbijo na pomoč in ko je Bolgarska zasidila Srbijo v hrbet, je bila slednja pogazena, nikakor pa ne premagana. Triletna okupacija Srbije bi mogla podati mnogo zanimivih dokazov o sovražnem obnašanju Hrvatov in Slovencev v Srbiji. Ali mi prehajamo tiho preko tega, ker so takrat morali ravnati po nalogu svojih gospodarjev in ker smo jim mi Srbi to bratsko odpustili.

Zmaga na solunski fronti — delo Srbov in velikih zaveznikov — je prinesla Srbiji popolno zmago, Avstro-Ogrski pa poraz in polom. Ko je bil premagan gospodar, Avstro-Ogrska, je mogel res le cinik oporekati, da niso bili obenem premagani tudi slugi, v tem slučaju Hrvati in Slovenci. »Mi smo se, pravi »Hrvat«, sami osvobodili: mi smo sami proglasili resolucijo in odcepitve od Avstro-Ogrske, dokler je bil še cesar Karl na Dunaju!... Res, veliki junaki so bili ti blokaški Hrvati in Slovenci, da so se dvignili zoper tedaj že mrtvo Avstro-Ogrsko!...

Z mirovno pogodbo so bili črtani po srbski zaslugi Hrvati in Slovenci iz seznamu premagancev. Pa ne morda zato, ker niso bili v svetovni vojni premagani, ali morda zato, ker so se tako »hrabro« pobunili proti mrtvi Avstro-Ogrski, marveč za to, ker so takrat sami, še preden se je začela urejevati mirovna pogodba, stopili k svojim srbskim bratom. Toda Srbi so jih kot dobri bratje sprejeli v svojo državno zajednico in brez tega sprejema — to mora biti vsakemu slepecu jasno — bi bili morali Slovenci in Hrvati sprejeti logične posledice svojega vojaškega sodelovanja ob strani centralnih sil, kakor danes Madžari in Bolgari...

Služaj Poljakov in Čehov je povsem drugačen. Čeprav so se tudi oni morali boriti za centralne sile, so vendar zapuščale cele divizije njihovih najboljših sinov avstrijski armadi in se borili na frontah zaveznikov. Ali Hrvati in Slovenci so se izkazali v borbi proti Srbiji ter Italiji kot ognjevit in oduševljeni borci za Avstro-Ogrsko. Ako Hrvati in Slovenci ne bi bili sprejeti v državno zajednico s Srbi, bi jih bila doletela ista usoda, kakor danes Madžare in Bolgare.

Na mirovni konferenci niso mogli biti sprejeti Hrvati in Slovenci kot posebna skupina, predvsem radi podrejenega položaja, ki so ga bili zavzemali v bivši Avstro-Ogrski, potem pa radi njih prostovoljnega vstopa v zajednico s Srbi, ki so bili kot vojna sila na kon-

Konferenca Male antante v Sinaji. Vprašanje izvolitve romunskega princa Karola za albanskega kralja. Delovni program konference.

Beograd, 27. ulija. (B) Po informacijah, ki jih je dobil Vaš dopisnik ne merodajnem mestu, se vrši konferenca Male antante v Sinaji in v Bukarešti, in sicer v nedeljo, ponedeljek in torek, t. j. od 29. do 31. t. m.

Delovni program konference zunanjih ministrov držav Male antante obsega sledeče točke: 1. splošni položaj v Evropi in odnošaji Male antante do repacijskega vprašanja, 2. razmerje Male antante do sovjetske Rusije, Bolgarske in Madžarske, 3. odnošaji do Albanije in ureditev albanskega dinastičnega vprašanja, 4. vstop Poljske in Grčije v Malo antanto, 5. izvolitve skupnega člana Male antante v svetu Društva narodov in 6. gospodarsko, trgovinsko in finančno sodelovanje držav Male antante.

Kakor doznava Vaš dopisnik iz poučenega vira, se je dosegel med članicami Male antante popoln sporazum v vprašanju izvolitve romunskega princa Karola za albanskega kralja. Države Male antante bodo podpirale kandidaturu princa Karola za albanski prestol. O tem se bo v Sinaji razpravljalo z albanskim ministrom za zunanje stvari Vangelom ki se mudi tle dni v Bukarešti.

Po tej konferenci v Sinaji in Bukarešti se vrši druga konferenca v Beogradu.

Beograd, 27. julija. (Z) »Politika« poroča: Minister zunanjih poslov dr. Momčilo Ninčić je odpotoval snoči v Sinajo na konferenco zunanjih ministrov Male antante. Pred svojim odhodom je izjavil, da pričakuje od te konference dobrih uspehov. Po njegovem

mnenju je potrebno, da si ministri držav Male antante izmenjajo misli, posebno sedaj po sklenitvi miru v Lausanni in pred sestankom Društva narodov. Zaradi tega misli dr. Ninčić, da bodo zunanji ministri Male antante prišli v Sinaji kmalu do sklepov, ki bodo koristni za članice Male antante.

„Jutranje Novosti“ in konferenca v Sinaji.

Zozirom na veliko važnost sestanka zunanjih ministrov Male antante v Sinaji smo poslali v Bukarešto posebnega poročevalca, ki bo poročal našemu listu o poteku konference. Tako bodo naši naročniki in čitatelji hitro in zanesljivo informirani o poteku in rezultatih tega važnega sestanka.

Uredništvo »Jutr. Novosti«.

Sestanek naših in francoskih državnikov v Parizu.

Beograd, 27. julija. (B) Koncem tega meseca odpotuje ministrski predsednik Pašić v Francijo, kjer se bo mudi malo časa. G. Pašić poseti pri tej priliki razne francoske politike in državnike. Potem bo šel v Nizzo in na povratku v domovino tudi v Rim. Nekaj časa ostane g. Pašić na Bledu, da se odpočije. Predsednik vlade bo poročal na Bledu Nj. Vel. kralju o notranji in zunanji politiki države.

Beograd, 27. julija. (B) Kakor doznava Vaš dopisnik, odpotuje zunanji minister dr. Ninčić po konferenci v Sinaji na Francosko, kjer namerava ostati en teden. Dr. Ninčić se sestane v Parizu z ministrskim predsednikom Poincarejem in z drugimi francoskimi državniki. Potovanju dr. Ninčića v Pariz se pripisuje v tukajšnjih političnih krogih velika važnost.

Resnica o „zagrebškem protokolu“. Izmišljotine federalističnega bloka.

Beograd, 27. julija. (Z) Danes je »Samouprava« prinesla izjavo dr. Gjuričića pod naslovom »Istina o zagrebškem protokolu«. Dr. Gjuričić zlasti omenja, kako je prišel z dr. Janjićem v Zagreb, kako so se vršili razgovori z Radićem in kako je došlo do takozvanega zagrebškega protokola. Pravi, da so listi pisali, kako je bilo ob tej priliki hrupa in vika proti njemu in Janjiću, da sta se izneverila ustavi, narodu in narodnim interesom.

Z Janjićem sta šla v Zagreb kot odposlanca glavnega odbora radikalne stranke z nalogom, da se razgovarjata z Radićem in da od njega izvesta njegove politične nazore. Kar se tiče sprejema kakršnikoli obveznosti z naše strani, to je povsem izključeno in v tem oziru nista imela nikakega mandata. Takoj na prvem sestanku z Radićem sem to njemu povedal in ravno tako sem pred sestankom z Radićem to sporočil sotrudniku demokratskega lista »Riječ«, kar je bilo v tem listu tudi takoj objavljeno. Zaradi tega je jasno in razumljivo, da je naš prihod v Zagreb bil samo odgovor na željo odposlancev Radićeve stranke, ki so se v Beogradu razgovarjali z našimi prvaki.

Dr. Gjuričić navaja, kako se je razpletal razgovor med njim in Radićem in kako je bil Radić uljuden in domač. Radić mu je pojasnjeval nadalje, zakaj on stalno uporablja označbo HRSS, t. j.

pravo narodnega opredeljenja in samouprave. Kralj naj kraljuje, a narod naj vlada sam sebe. Drugi dan pregovora pravi dr. Gjuričić, se je Radić spustil v zelo živahno debato z njim in dr. Janjićem in je bil tako nervozen, da bi bilo kmalu prišlo do prekinjenja razgovorov. Janjić pravi: jaz sem ostal strpljiv, da izpolnim mislijo zaradi katere sem prišel, Radić je rekel, da ne more dati pojasnila o glavnih stvareh, da bo to storil pozneje in je izrazil željo, da bi se rad razgovarjal z Ljubo Jovanovićem, ki ga je nenavade hvalil kot spretnega politika. Kar se tiče zboljšanja uprave, je navedel Radić konkretne kršitve zakona po upravnih oblastih in orožništvu. Rekel sem mu, da je take kršitve zakona treba preprečiti. Na zadnje sem Radića naprosil, da on vse svoje želje pismeno razloži, da bi jih mogel jaz kar najbolje predstaviti radikalni stranki. Na ta način je nastal zapisnik, ki je bil objavljen. Pisano je v njem vse ono, kar je Radić hotel in vse, kar stoji v zapisniku, so njegove želje in besede, katere sem ravno hotel od njega čuti. S predstavniki druge skupine nisem govoril.

Dr. Juričić z indignacijo zavrača Radićeve izmišljotine, ki jih je Radić navedel dne 14. t. m. v svojem govoru, da bi bil dr. Gjuričić pred podpisom protokola govoril na telefonu s Pašićem in da je bil Pašić odobril, da se protokol podpiše.

Rekonstrukcija vlade se izvrši jeseni.

Beograd, 27. julija. (B) Poslednje dni so v radikalnem klubu jeli kritizirati delovanje posameznih ministrov. Zaradi tega sta minister za pravosodje dr. Marković in notranji minister Vujičić sta predložila ministrskemu predsedniku Pašiću ostavko. Gosp. Pašić je obvestil na snočnji seji ministrskega sveta ostale tovariše o tej demisiji, ki je pa predsednik vlade ni sprejel in naprosil oba ministra, naj počakata do septembra, ko se izvede širša rekonstrukcija vlade. Pri tej priliki bo g. Pašić izpolnil tudi izpraznjena ministrska mesta. Pred svojim odhodom v Francijo bo predložil g. Pašić kralju ukaz o novih ministrih. Kakor znano, bodo imenovani za trgovinskega ministra dr. Koić, za poljedelskega ministra Krsta Miletić, za agrarno reformo Simonović in za ministra ver dr. Janjić.

ferenci zastopani. Ali Srbi so kot dobri bratje kljub temu vzeli Hrvata dr. Trumbića kot drugega delegata na mirovno konferenco, dasiravno niso bili v to primorani. S tem so hoteli pokazati, da smatrajo Hrvate v naši novi državi kot sebi ravnopravne člane zajednice. Ta gesta je bila najboljši dokaz bratske iskrenosti.

Srbi so na konferenci v Parizu storili vse, da rešijo Hrvate in Slovence od posledic vojnega poraza države, v kateri so se borili proti sporazumnim silam. Ker se je Srbom vsled ogromnega zaupanja, ki so ga uživali med zavezniki, posrečilo obvarovati Hrvate in Slovence pred vpisom v listo premagancev, piše zagrebški

Kraljičin dar.

Beograd, 27. julija. (B) Nj. Vel. kraljica Marija je poslala ministrstvu za narodno zdravstvo 30.000 dinarjev kot prispevek šestih gojenk v šolah za bolničarke, in sicer po dve v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani. V beograski šoli za bolničarke se izvežbajo gojenke v vseh panogah zdravilstva, v zagrebški posebno za tuberkulozo, v ljubljanski pa za zaščito mater in dojenčkov.

Hugo Stinnes kupuje naše rudnike.

Beograd, 27. julija. (B) Vaš dopisnik doznava, da pride v kratkem v Beograd znani nemški finančnik Hugo Stinnes, ki pride semkaj z namenom, da bi si ogledal in kupil nekaj rudnikov v Srbiji in Makedoniji, o čemer se pogaja njegov konzorcijski s nekimi beograjskimi bankami. Stinnesov prihod v našo državo se spravlja v zvezo tudi s položajem Balkanske banke, ki je imela zvezo s Stinnesom preko »Darmstädter Banke«.

»Hrvat«: »Kedaj in s katero mirovno pogodbo si je pridobila Srbija napram Hrvatom in Slovincem pravice zmagovalca? Kakšne so te pravice in kako daleč segajo?« Zares, »Hrvat« ne pozna nobenega sramu več!

Hrvati in Slovenci bi bili brezdvomno — čeprav niso bili v Parizu zastopani po svojih zastopnikih — lahko pismeno zahtevali svoje pravo samoodločevanja. To bi se jim bilo po vsej verjetnosti priznalo, seveda s potrebnim ozirom na vlogo, ki so jo igrali v svetovni vojni. Ali obenem bi se bila brezdvomno vpoštevala vojna prava Srbije. Zadeva bi se bila razpravljala po znani pravni formuli: rebus sic stantibus in — konec...

Revolucionarno gibanje v Grčiji.

Beograd, 27. julija. (B) Vaš dopisnik doznava iz poučenega vira, da je položaj v Grčiji zelo resen. Republiškano gibanje, ki ga vodita bivši poveljnik grške vojske v Trakiji, polkovnik Pangalos in admiral Hadžikiriakos, dobiva vedno večji obseg, zlasti med vojniki, pa tudi med mornarji. Položaj postaja za monarhijo še opasnejši, ker se je stranka Venizelosa razcepila. Levo krilo te stranke zahteva namreč, naj se ustvari republika z nasiljem. V Atenah se delajo vse priprave, ki jih zahteva položaj. Okoli mesta je zbranih več polkov s topništvom, ki so pripravljeni, da preprečijo vsako republikansko gibanje. V prestolici pričakujejo prihod Venizelosa. Z druge strani je tudi položaj Gonatasove vlade zelo težaven. Računajo, da bo vlada podala v kratkem kolektivno ostavko.

Francosko-belgijski sporazum.

Pariz, 27. julija. (Agence Havas.) Med francosko in belgijsko vlado se je sedaj dosegel sporazum glede bistvenih točk odgovora na angleško noto. Besedilo odgovora bo v kratkem določeno. Francoska in belgijska nota najbrž ne bosta identični, pač pa bosta po zmislu popolnoma enaki.

Pariz, 27. julija. Kakor javlja »Intransigeant«, je belgijski delegat v repacijski komisiji Memelmann demisijsiral. Nadomestil ga bo načelnik v predsedstvu belgijskega finančnega ministrstva Gutt.

Položaj v Nemčiji.

Berlin, 27. julija. (K) Centrala komunistične stranke objavlja z ozirom na protifašistovski dan oklic, v katerem poziva strankine tovariše, da povsod tam, kjer so demonstracije pod milim nebom prepovedane, priredi demonstracijska zborovanja v zaprtih prostorih.

Berlin, 27. julija. (K) Kakor poroča »Berliner Tageblatt«, so se vršili včeraj v pruskem ministrstvu za zunanje posle in na berlinskem policijskem predsedništvu razgovori o odredbah, ki se naj ukredujejo na protifašistovski dan. Sklenilo se je, da se proti motilec miru z vso strogostjo postopa. Varnostna staža bo za ta slučaj pripravljena.

DR. BENEŠ — GLAVNI TAJNIK DRUŠTVA NARODOV?

Beograd, 27. julija. (B) Praški list »Bohemia« pravi, da namerava zunanji minister dr. Beneš kandidirati za glavnega tajnika Društva narodov namestu sira Erika Drumonta, ki odstopi koncem tega leta. Na Angleškem so simpatično sprejeli to namero dr. Beneša.

Esperantski kongres v Zagrebu in Bolgari.

Beograd, 27. julija. (B) Ministrstvo za notranje zadeve objavlja, da se je 30 bolgarskih esperantistov obrnilo nanj s prošnjo, da bi jim dovolilo udeležiti se esperantskega kongresa v Zagrebu, ker potujejo obenem tudi na kongres esperantov v Nürnberg. Zaradi poslednjih dogodkov pa je ministrstvo odklonilo to prošnjo Bolgarov. Esperantski kongres v Zagrebu se vrši dne 29. in 30. t. m.

Madžarska skupščina.

Budimpešta, 27. julija. (K) Narodna skupščina je dokončala generalno debato o proračunskem provizoriju. Ministrski predsednik grof Bethlen je izjavil na koncu debate, da ni upravičeno trditi, da enotna stranka ne stoji na enotni podlagi. V najvažnejših vprašanjih obstaja popolna edinstvo, različna mnenja se pojavljajo le glede zdodovskega vprašanja. Vlada hoče uresničiti nacionalno demokracijo in obvarovati narod pred vsako pretirano in revolucionarnimi pretresljaj. Za rešitev vseh državnih — pravnih vprašanj manjka atmosfera. Vlada, ki zavzema zakonito stališče kraljevine, ni voljna, da bi z malimi in malenkostnimi reformami napravila iz provizornega državnega glavarja predsednika republike. Zemljska reforma mora biti čimprej izvedena in se je pri tem ogibati vsake demagogije.

Glede vprašanja inozemskega posojila je zaznamovati zboljšanje položaja. Pot, ki je na njo krenila madžarska vlada, da doseže inoz. posojilo, je prava. Posojilo se lahko doseže le s podporo vesele, katerih interesu je, da Madžarska ne postane plen Male antante. Pri vztrajnem delu se bo pač tudi našel modus vivendi z Malo antanto.

Nato je pojasnil finančni minister Kalay finančno politiko vlade in je izjavil, da so bile inozemske obveznosti s sklenitvijo pogodb z Belgijo in Francijo olajšane. Z Italijo, Češkoslovaško in Avstrijo se vrše pogajanja. Razprave v Avstriji obljubljajo za jesen uspešen zaključek. Nevarnost reparacij še ni izginila, pač pa je upati, da bodo vodilni evropski državniki izprevideli potrebo zunanjega posojila.

Zagrebska vohunska afera.

Beograd, 27. julija. (Z) Uprava mesta Beograda je dala glede zagrebske vohunske afere novinarjem sledeče sporočilo: Danica Androlićeva je bila snoči in danes ves dan zaslišana. Sedaj je naenkrat vse preklicala, kar je izpovedala na prejšnjih zaslišanjih v Zagrebu in Beogradu, ne navajajoč za to nikakih razlogov. Zato se je morala preiskava raztegniti tudi na današnji dan. Danes so bili zaslišani tudi ostali krivci, ki so vse zanikali, česar so obdolženi. Sedaj jih izroče mestnemu sodišču v nadalnje postopanje.

KONKURZ »BALKANSKE BANKE«.

Beograd, 27. julija. (Z) Za danes popoldne ob petih je bil določen sestanek upnikov Balkanske banke, a sodojo, da bo ta sestanek odgođen zaradi odsotnosti sodnijsko imenovanega poverjenika dr. Milana Nešića.

Nočna lekarniška služba v Ljubljani.
Tekoči teden: Sušnik, Marijin trg in Kurat. Gospodarska cesta.

Radić in Italija.

Nežuvono demagoštvo „velikega mojstra.“

Pred par dnevi je imel politični dopisnik laškega »Il Giornale di Roma« priložilo, razgovorjati se s predsednikom »mirotvorne, čovječkanske republike«. Italijanski novinar je opisal v svojem listu našega velikega demagoga s toliko točnostjo, da hočemo še poprej podati njegovo karakteristiko v izvorni luči. Naj torej govori omenjeni dopisnik:

Gospod Stjepan Radić mi je začel razlagati situacijo na Hrvatskem z ozirom na odnose napram Beogradu in inozemstvu. S poglabljanjem v razlago je sporedno narasla njegova eksaltiranost, njegovo oduševljenje. Njegov glas je pokazal vibracijo čiste kovine. Nekaj časa je govoril zamolklo in potem je postal zopet bolj jasn. Njegove oči so se svetlile, telo mu je drhtelo, in v takih trenutkih je s pestjo udaril ob mizo. V desetih minutah se je ta človek tako preobrazil, da ga je bilo komaj spoznati. Gledal sem z začudenjem...

Razgovor z g. Radićem — sicer je pa itak govoril samo on — je podobna oblaku, ki drvi za časa burje po nebu: to se trga, zgrinja in preliva... Pri njem se ne razvije niti ena ideja v pravem pomenu besede. Že v naslednjem trenutku pride druga. Naenkrat se pojavi prva misel in prepodi drugo. Potem se obrne zopet k prvi ideji in jo že v istem hipu zopet zapusti. Od francoske revolucije je preskočil na italijanske osvobodilne vojne. Od svetovne vojne na rimsko pravo. Od ruske revolucije na neko latinsko prislovico. Od Mazzinija na neko rastrelino snov, ki se bo baje uporabljala v nastopnih vojnah... Res, v mojem poklicu se mi še ni zgodilo kaj takega in po vsej pravici lahko trdim, da je novinarju skoro nemogoče, ločiti se toliko naloge in povedati točno, kaj Radić pravzaprav hoče. Če preskočim vse točke, ki jih nisem razumel in ki so popolnoma nerazumljive, vstajajo pri ostrji liniji, morem ugotoviti, da primanjkuje njegovim izvajanjem logična kontinuiteta.

Gospod Radić je obrazložil svojo politiko tako: V mirovni pogodbi ni pvedano, da si morajo narodi v teh mejah organizirati tako kraljevino SHS, kakor jo imamo danes. Tam so določene samo etnografske meje novega državnega organizma. Narodi v tej geografski definiciji bi si bili lahko prav mirno ujedinili in živeli bodisi v okvirju tega ali onega političnega sistema, centralističnega ali federalističnega. V kateri točki mirovne pogodbe pa stoji zapisano, da mora kraljevina SHS tvoriti srbski narod, slovenski in drugi? Uporablja se definicija: Jugoslavija. Ali kje je ta Jugoslavija, ko pa imamo Veliko Srbijo? Govori se o kraljevini SHS. Toda kje je Hrvatska, ki ni v parlamentu niti zastopana? Kako moremo mi priznati vladarja, ko smo pa vendar proglasili svojo republiko!

Srbi pravijo, da so nas osvobodili Avstrije. Da je bilo temu res tako, potem bi bili danes gospodarji na svoji

zemlji in ustvarili bi si formo države po mili volji. Kje je torej ta svoboda? Resnično, odvzeli so nas enemu gospodarju in nas izročili drugemu. Naj nam dajo svobodo, pa bomo videli kaj se bo zgodilo. Mogoče je, da se ujediniš s Srbijo, ali to je lahko tudi izključeno. Mi lahko osnujemo z njimi skupno republiko, ostanemo pa lahko tudi kot posebna država. Z eno besedo: možnost solucij je ogromna. Samo naj nas pustijo, da delamo po lastni volji. Smešno je, če govore v Beogradu o separatizmu in o amputaciji. Mi se nikdar nismo ujediniili. Kako se moremo torej odcepiti, razjedinejevati? Naša situacija je nezlomljiva. Kako dolgo bo trajal ta položaj? Tega ni mogoče povedati. Eno leto, dve, tri... več ali manj. Kdo ve? Mi nočemo krvave borbe, ker niso prilike ugodne. Sicer pa ne moremo zavreči svojega programa, ki je v bistvu pacifiističen. Naš pacifičen ni etiketa, prilipljena iz oportunizma, ampak to je razlog našega obstoja. To je moč naše kohezije. To je duhovna luč, ki nam sveti v vseh tminah. Z ozirom na sorodnost s srbskim narodom smo hoteli ujediniti našo kulturo, našo glasbo, našo literaturo, da bi tako čim več podarili civilizaciji. Ali nikdar ne moremo biti en narod. Danes je položaj tak in mi ga ne moremo menjati. Sedaj se hočemo pogajati z Arnavti in Makedonci, kasneje še z Bolgari. Potem bomo videli, kaj bodo napravili Srbi.

Mi se ne ogrevamo za intervencijo velikih sil. Na drugi strani je ne izključujemo. Anglija ima svetovno-politične probleme pred seboj in za nas ne more skrbeti. Francija se trenutno bavi z vsemi političnimi kombinacijami, ki omogočajo obkolitev Nemčije. Ona je slepa in ne vidi ničesar, razen nemškega strahu. Nemčija bi morda hotela intervenirati za nas, ali ona sedaj ne more.

Mislím — je nadaljeval g. Radić — da je storila Italija veliko pogrško, da je ostala gluha za naše vprašanje. In vendar nas spaja nekaj kilometrov skupne meje in ti odnosi se bodo morali definitivno regulirati. Jaz se divim Italijanom. To je edinstven narod. Zletisi se divim zadnji generaciji. Ta slednja generacija je gotovo pripravljena umreti za svojo domovino... To je znak največje veličine. To je božanstveni ideal. To ni pravilo, ti je izjema. Kakor so Francozi rešili usodo Helenov, tako bi morala Italija storiti tudi za nas. Italija bi nam morala pomagati. V zameno za to bi ji dali garancijo absolutne in trajne nevtralnosti. Sicer si pa morejo mali narodi očuvati svojo eksistenco le v pacifizmu in v nevtralnosti. Kaj se je zgodilo v svetovni vojni z Belgijo in Romuni? Oni so skoro izginili. In sama Srbija, ali ni tudi ona skoraj izginila s svetovnega zemljevida? Zahvaliti se ima pomoči Francije in drugih držav, da je vstala iz groba. Kaj bi bilo iz Hrvatske, ko bi jo bili pregazili dva ali trije milijoni vojakov?

Ona bi bila izginila. Italija bi imela od naše nevtralnosti velike koristi. Predvsem bi na naši meji prenehala nevarnost napada s strani nemškega militarizma. Ali bi si Nemčija upala po belgijski preizkušnji pogaziti še enkrat suverenost in nevtralnost kakega naroda? Isto je s srbskim militarizmom, ki je — to mi lahko verujete — hušji od nemškega militarizma. Nemški militarizem je vsaj discipliniran. Človek vsaj vé, s kom ima opraviti. Ali — in tu je postal g. Radić razburjen — srbski militarizem pa divji, megalomanski in nepomirljiv. (Tu je g. Radić krepko udaril po mizi.)

Soba — tako nadaljuje dopisnik — se je medtem napolnila. Prišli so sami učenci »velikega mojstra«. Z verno udanostjo so poslušali njegove besede. Njegovi zadnji stavki so bili ognjevit. Videlo se je, da je mož prišel na vrhunec notranje razburjenosti. Nato se je okrenil in se nasmehnil svojim poslušalcem.

Tako je končal razgovor, v katerem je Radić popljuval svoj lastni narod, lastno državo. Klical je na pomoč Italijane in naša javnost si lahko sedaj napravi iz njegove izjave najboljšo sodbo o propalosti velikega demagoga.

Organizacija NRS.

— Opozorilo. Vse krajevne organizacije oz. županstva, katera še do danes doposlani B. eksemplarjev v zadevi organizacij v krajih, niso izpolnile in poslane na Glavno tajništvo, se pozivajo, da to čimprej store! Potrebno je pokazati v tem vprašanju disciplino napram Glavnemu odboru naše stranke.

— Novo mesto. Občni zbor krajevne organizacije NRS v Novem mestu bo v soboto, dne 28. t. m. ob 8. uri zvečer v Narodnem domu. Dnevni red: 1. Poročilo tajništva krajevne organizacije o svojem delovanju. 2. Razvoj stranke v Sloveniji. (Poroča delegat iz Ljubljane). 3. Volitev ožega in širšega odbora. 4. Predpriprave za srezko konferenco. 5. Slučajnosti. Dolžnost vseh članov je, da se udeležijo obnega zbora!

— Srezka konferenca v Novem mestu se vrši v nedeljo, dne 5. avgusta ob pol enajstih dopoldne. Vabijo se vsi pristaši kot gostje. Prisotnost predsednikov in podpredsednikov krajevnih organizacij obvezna. Dnevni red naknadno.

— Črnomelj. Sestanek pristašev in somišljenikov NRS se vrši v torek, dne 31. t. m. ob 8. uri zvečer v gostilni Žana Müllerja. Na tem sestanku bo poročal delegat iz Ljubljane.

— Laško. Občni zbor srezke organizacije se vrši 15. avgusta in ne 29. julija.

— Straža. Sestanek NRS v Straži se vrši v nedeljo, dne 29. t. m. Poroča delegat iz Ljubljane.

UGANKA:

Jutrovcí, kdo v načelstvu demokratske stranke simpatizira in stoji v zvezi z radikali?

(Rešitev in imena rešilcev prinesemo ob priliki po potrebi in o pravem času.)

bil domislil posebne šale: po vsem životu si je bil vznak nalepil kresnic in je hodil z nimi skozi mrak kot okovan z razbeljenimi žebli. Po zadnji skupni večerji so okrog ure duhov odšli poslednji izletniki v vodoravni položaj in mirno v Gospodu zaspali, dočim jim je globoko spodaj budni Vrbaš žuborel in žamorl pesen uspavanko.

Ko se je družina zgodaj zjutraj prikazala iz »bolhovega gradca« — po krivici pravim tako, kajti ves čas nismo nikjer naleteli na »živoga gada« — je po izdatnem zajutru sedla na poseben vlak Steinbeissove železnice. Steissbeinovka oziroma Beisssteinovka, kakor jo je nekdo pomotoma imenoval, nas je odpeljala mimo 10 km dolgega čednega jezera, ki bi bilo še krasnejše, da so gore ob njem višje, do vasi Jezera, ki je baje v Bosni edini kraj pravih Osmanov, bivša tatarska naselbina. Da mora biti tu življenjski selu, bi se dalo sklepati iz napisov »Srpska škola« in »Srpska čitaonica«, vendar ljudski tip se kar nič ne loči od sosednih rojakov. Po vodni gladini plove vse polno potapljačev, nekakih ponirkov, ki jim pravijo Srbi »ronac«, namesto »norac«, kar je v vseh slovanskih narečjih znano v korenih po-nirati, po-nor (gubiti se pod površino). Ponekod je kotlina obrasla z ločjem in trstom (rit).

Večina tovarišev in tovarišev je stopila v restavracijo na izvrstne rake in ribe, nekateri radovedneži in radogledneži pa hajdi po selu, koder je polno starih mlinov ob sopotih in skakavcih. Ko smo se naveličali teh sopotnic, t. j. šumov in vodopadov, smo se povrnila k dvonogim sopotnicam.

Čim nas je Steinbeissova železnica pripeljala nazaj v Ljubeznivo Jajce, smo se naglo poslovili od srbskih in hrvaških tovarišev in sedli v okusni reparacijski avto, ki nas je v dobrih treh urah izkrcal za 110 Din. v Banjaluki. Nekam draga vožnja, vendar kako pre-

Gdansk — Reka.

O vprašanju Gdanske smo že poročali. Člena 100 in 103 versajske mirovne pogodbe določata, da je Gdansk (nem. Danzig) svobodno mesto pod pokroviteljstvom Društva narodov. To mesto, ki je naravni izhod Poljske na morje, ima skoraj samo nemško prebivalstvo, kar je rezultat ruske naseljevalne politike. Tako se je zgodilo, da mir Gdanska ni prisodil Poljski. Da se pa omogoči promet od morja preko Gdanske v Poljsko, je slednja dobila gotove pravice v mestu, ki so predvsem trgovinskega značaja, tako n. pr. prost dostop do raznih pristaniških naprav.

Če bi šlo vse iz trgovinskega stališča, bi Gdansk prospeval in imel velik profit radi tega, ker je prvič svobodna luka, drugič pa edini morski izhod poljskega zaledja. Zalihog pa igra tu, kot skoraj povsod drugod, narodno nasprotje pretežno vlogi in tako je vsa kratka zgodovina tega pristanišča samo neprestan boj med poljsko in nemško narodnostjo.

Gdansk sicer ni edina luka Poljske. Versajski mir ji je podelil ozek pas ob morju z mestecem Putzigom, ki je pa pravzaprav le ribiška vas in kot mednarodni pristan nikdar ne more priti v poštev. Nasprotno pa ima Gdansk velike in moderne pristaniške naprave; leži sredi ploščate pokrajine, ki spomi-

nja na nizozemske nižine, dobro miljo daleč od Baltskega morja ob Motlavi. Za Poljake obstoja še ena možnost, ustvariti si veliko luko: od Gdanske navzgor leži na levem bregu Visle mesto Diršava in tu bi se dal zgraditi prostoren pristan na poljskih tleh, ki bi bil nezavisen od vsake tuje intervencije. Toda opustiti so morali to misel, ker bi bili stroški preogromni. In tako bife sedaj Poljsko diplomatski boj za svoje pravice v Gdanku pred forumom Društva narodov v Ženevi.

Naša kraljevina, je kar se tiče vzhoda na morje, skoraj v istem položaju kot Poljska. Dve veliki, moderni pristanišči sta, ki prideta v poštev za našo mednarodno trgovino na Jadranu: Trst in Reka. Trst nam je ugrabila Italija in s tem njegov trgovski pomen skoraj uničila. Reka pa je postala kot Gdansk svobodna država, a radi diplomatskih zapletitjav nam je še vedno zaprta. Sicer imamo par sto kilometrov dolgo obrežje, za katero nas Poljaki s svojimi par kilometri lahko zavidajo, toda vsa naša pristanišča niso urejena za velik promet in nimajo pravih železniških zvez.

In tako bijemo boj za reško luko, za Baroš, z vso energijo, kajti vemo, da bi bili brez velike, moderne luke invalid, ki mu manjka desna roka. Žn.

Iz boljševiške Rusije.

Nezadovoljstvo v Ukrajini.

V Ukrajini se narod zelo upira preganjanju cerkve. Boljševiki so zato izprijeli svojo taktiko in podpirajo ukrajinsko cerkev (s službo božjo v ukrajinskem jeziku), samo zato, da zmanjšujejo vpliv stare duhovščine.

Komisarij ukrajinske republike so se radi svojega škodljivega delovanja zamerili celo moskovski vladi. Govoril se o možnosti proglavitve diktature. V tem slučaju bi posla Moskva vlada diktatorja iz Moskve. Dosedanji načelnik ukrajinskega sveta komisarijev, Rakovski, s katerim kakor tudi s celim svetom komisarijev je moskovska vlada tako nezadovoljna, bi bil potem poslan kot poslanec moskovske vlade v London.

Brezposelnost.

Po poročilu glavnega sovjetskega glasila »Izvestija« vlada v vseh krajih sovjetske republike velika brezposelnost. V Odesi je sedaj 25.000 nezaposlenih.

— Premet v Rusiji. Ruski socialistični časopis »Dnija« v Berlinu poroča o stanju ruskih železnic po poročilu centralne železniške direkcije. Direkcija povdarja v svojem poročilu, da se v pretečenem letu promet ni izboljšal radi popraviljanja vagonov, lokomotiv in postopaj. Ker se nahaja industrija v težki krizi, ni bilo živahnega trgovinskega prometa, radi česar tudi ni bilo občutljive pomanjkanja vagonov. Jeseni pa, ko bo treba prevažati želez, bo treba dnevno 2500 vagonov, in tedaj sedaj ni. Največja zapreka razvoju prometa je pomanjkanje premoaga, katerega bi potrebovale železnice 112.000 ton mesečno, dočim ga Rusija producira le 50 — 65.000 ton. Premogovniki ob Donu delujejo tako slabo, da ne bo mogoče vzdržati prometa niti v sedanjem obsegu, če se produkcija ne bo izboljšala. Ob dosedanjih slabotni produktiji premoaga ne bo popolnoma ustavljen promet samo na priključnih progah, temveč ga bodo morali omejiti do skrajnosti celo na glavnih progah.

Iz prosvetnega življenja.

— Proslava splitskega pesnika. Dne 22. avgusta preteče 60 let, odkar je v Diakovu umrl pesnik Luka Botič. V svojem romantičnem zanosu je opeval domovino in idealni vrh prebivalcev. Split se pripravlja, da to proslavo čim svečanije proslavi. V to svrhu se je sestavil poseben odbor v katerem so zastopana vsa kulturna društva. Na dan proslave bo njegov spomenik okrašan s številnimi vencí.

— Sociološki kongres v Rimu. Začetkom oktobra se bo vršil v Rimu III. mednarodni kongres za sociologijo, ki se bo bavil z vsemi društvenimi vprašanji. Kongres se bo razdelil na več odsekov, od katerih se bo eden bavil samo z vprašanjem narodnih manjšin. Organizatorji so povabili tudi naše znanstvenike in strokovnjake na sodelovanje pri kongresu.

— Jubilej poljskega igralca. Te dni je na svečan način proslavil v gledališču Slowackega 45-letnico svojega gledališkega življenja in 30-letnico svojega delovanja pri krakovskem gledališču, veliki in simpatični krakovski igralec Grzegorz Senowski. Svojo gledališko kariero je pričel leta 1879 na Ivovskem odru. Senowski je poleg tega dober glasbenik in skladatelj, prevodilca in virtuz na citre.

— Češka znanstvenka v Nišu. Na geološkem študiju v Nišu se mudita docent praške univerze dr. Novak in docent brnske univerze dr. Lusa.

Razstava treh ruskih slikarjev v Beogradu. V Beogradu so razstavili svoja dela trije mladi ruski slikarji. Razstavili so okoli dvesto slik.

— Knjižnica v češkoslovaški vojski. V Košicah na Slovaškem se je te dni vršil kongres prosvetnih delavcev v češkoslovaški vojski. Ob tej priliki so prinesli ilstri zanimive podatke o stanju vojaških knjižnic. Do leta 1919 je bilo v armadi 186 knjižnic z 45 tisoč zvezki. To število je vidno naraslo in je šlo leta 1922. 354 knjižnic z 223 tisoč zvezki. Razen tega imajo knjižnice 2400 časopisov. Največ knjig je čeških in slovaških, vendar pa je preskrbljeno tudi za drugojezično čtivo.

A. D.

Iz Bosne ponosne.

III.

Ozira se se spotoma na razne mikavnosti, n. pr. na obcestno pivnico v strmi skali »U Pećini« sem se jedva ognil karambolu z rogo bušo trebušo. Malo dalje nas je v lesenem mlinu presenetil predpopen troglodit, pravcati jamar v strahovitom kožuhi s kocinami navzven, podoben zverini. Neodoljivo se mi je vrnila zgodbica iz ameriškega cirkusa, kjer je brezposeln Čeh prevzel vlogo leva: kar mu prirojevo čez areno silovit tiger naproti. Lažni lev jame trepetati vkljub svoji sijajni oroslanski opremlji, češ, kaj bo, če nasprotnik zavoha, da sem samo preoblečen lev? Tačas pa, glej čudo, začuje iz tigrovega žrela blagovest: »Pepiku, ne boj se, ja sem taky Čech.« Mimo izletnikov je šinil kolestar, prvi in zadnji, kar smo jih videli v petih dneh v deželi fesov, kakor sem opazil tudi edinega pijanca v Sarajevu. Razbremenivši se v velikem hotelu, ki je bil dokaj prazen, saj Jajce je bilo v glavnem uradniško letovišče, smo krenili po vrtoglavih strmih gredeh in stolbah ob navpičnih skalah k strugi mlačnega Vrbaša, nad katerim kipi v oblake gorostasna stena s stigo, s stoječimi in visečimi kapniki, s špilji in špiljami.

Vrtnišvi se navzgor na ploščad, nas je povel pod večer franjevec Tiho-mil mimo ondrotnih zanimivosti in si razlagal v brčice zgodovino cerkve svetega Luke, nas spremil v podzemeljsko temnico, nekakšno katakombo, kjer so neverniki razne kristjane trpinčili, privezavši jih tako, da jim je mrzla studenčnica kapala za vrat. Vode je namreč po tem okolišu dovolj, celo visoko na stožčastem hribu sredi mesta žubori izvir iz izvornu nizdol. Na tem holmu je močna utrdba s Tvrkovim in firvojevim grobom. Sprelep je razgled

raz obzidje po bivši bosanski prestolici, ki je dobila baje naziv po kneževem gradu, zgrajenem po zgledu nekega laškega dvorca z enakim jajčastim tme-nom. Pod razpadajočo trdnjavo smo imeli priliko, ugotoviti nenavadno globok dekoltir pri preprosti mladenci, dasti je tam doli vse prej ko navada »gosli kazati«. Otroci, ki so letali za nami, so bili neobičajno čvrsti in čedni.

— Kako ti ime, dečko?

— Ibrahim, je zameketal srčkani rdečekapec.

— Pa tebi junače?

— Mujo, je zategnil drugi fesovec. Muhamedov imenjak.

— Šta si ti, Srbin ili Turčin?

— Turčin.

— E, pa ti nisi Turčin, musliman si!

ga popravi drugi zagoreli Jajčanček, bolj poučen v narodnostnem in verskem poglavju.

Globoko doli v tokavi pod cesto na zeleni trati pod drevjem se je zabavala mestna mladina in starina — bila je nedelja — in mimo ljudske veselice smo jo mahinili v tovarno za ferrosilicijum, kjer smo se mahoma posušili od pršavice, ki nas je skoro vsak dan nekoliko pobrizgala. Ruski profesor inženjer — orjaški hrust, a nedosežna dobričina — je pravil, da so v tvornici stari stroji, da bi se dala vodna sila bolje izkoristišči v sosedni elektrarni in da bi bilo tudi »gorotystvo« sposobno napredka: toda treba glavnice. Po posetu v veliki elektrarni se je vsa družba spuстила na drugi breg reke, na reber, odkoder so potnikom na čast ob polu devetih zvečer z močnim obevalom razsvetljevali globoki in široki slap v vseh mavričnih barvah. Žaromet se je sukal na vse strani in švigal s svojim svetlim snopom po mestu, po gradu, po skupinah prazničnih radovednežev, domačih in tujih. Čim je observnik ugasnil in so bile večje in mušice zavite v ebenasto temo, je množica tavalala in tipala domov preko brvi. Neki paglavec se je

lestna pot skozi sotesko ob Vrbašu med visokimi vrhnci, koder se pasejo po višjih delih divje in ob vnožju domače koze in poletavajo orli. Šestero Slovencev nas je, dvojce Bosancev in neopredeljivo žensko bitje, ki sedi v kotu kakor lipov bog, s črnim prestralom prek obličja, pa ne reče ne črne niti bele. Kakor ogromna črna bula, kakor rilec ali ne vem kaj se mi zdi obraz tet okrinkanih, našemarijenih mohamedanskih žen. Tudi če bi moral gledati grdo nakazo, bi jo rajši videl pred sabo nego to mrzko, mrtvo nalčnico. In ves čas so mi rojili po glavi stih iz Popovičeve Antologije:

Nema takve bule,
nema takve bule....
Popušio lulu,
poljubio bulu,
pa umro.

Sredi pota si je nas »samodreč« privoščil opoldanski odih. Bočac, divje romantična postaja z razvalinami na Krupi; zračna železnica, fantastične čeri, stara bazilika. Dobro nam je postregla gostilničarka, ga. V. iz Kamnika, ki gre enkrat na leto 24 km daleč k maši. Po teh krajinah je zelo razširjeno tetoviranje med prebivalstvom: oblika križa se vrača v raznih inačicah. To šego so baje uvedli menihi, da bi onemogočili svojim ovčicam prestop v islam. Pozneje so tudi muslimi prevzeli ta običaj.

Naša sopotnica, bula s črno obrazino, se je začela nekaj gibati: papučo je baje izgubila; pa je nismo našli. Rada bi bila izstopila, krmitelj pa se je odrezal, da ni tu postaje. V svoji orientalski odrevenelosti si ni zuala pomagati: nekaj dinarijev bakšiša ali halvaluka, pa bi bila doma, kjer je vse obupano vilo roke za njo. Tako pa je morala dati do 40 D izvoščeku v Banjaluki za povratek. Kranjska Micka, ki ne ve za kis-met, bi bila vozičelu oči izpraskala.

Ko smo si v Banjaluki malce dušo privezali pri štajerski natakariči, smo se ozrli po mestu, ki baje izza osvobo-

jenja vidno hira. Iz zagatne zatohlice se zatečemo v starodavno džamijo na ohiad. Hitro je rjav mrgolinček poleg nas in se dela uslužnega. Poljubiti hoče roko; vendar prijatelj Kemil mu jo odtegne s tako naglico, da dečko prestrašen odskoči, misleč, da jo bo dobil po glavi. Trgovine so, po naslovih sodeč, močno v španjolskih rokah. — Toda hora, hora, putovat se mora. Drugi razred, za Sunja! Ulaje se ploha kot vesoljni potop. Godba spremlja vojaške mobilizirane ob bolgarskem prevratu vračajoče se domov... Čez nekaj minut se nebo povsem ubriše. Tam vidimo, kako devljeno seno v stoge. Tu pastir trebuški leže knjigo čita. Ondi prede ženska med hojo. Jate gosi tvorijo bele lise po ravnini, govedo in drobnica muli travo po resju. Mimo nas beži Omarsko polje. Zeja. Postaja Koza-rac, a Vinka Ložica nikjer, tako da stanica dela sramoto svojemu imenu. Prijedor. Vse živo. »Evo leba! Hlebac, hlebac! Boza, boza!« se dere vse vprek. V naš odde vstopi Madjarka z dveletnim sinom, ki ga hoče pojesti od lubezni.

V Sunji, kjer sta nam postregli natakariči iz Priekije, čakamo na spoj od 10. zvečer do četrta na štiri ob butilkah imenitne črmine. Kafedžija dvori s kafo po 2.50, dočim se je boli na jugu dobila po 2 in 1.50 D. Tudi izven stanice je vse živo: pitje in petje v sosednjih krčmah. Promet. Na vzhodu obledeva lunin sir kot simbol iztočnega življa, ki ga pravkar ostavljamo. Kajti prisopihal je Matija Luka iz Beograda. Strahoten naskok na vozove. Eden naših se je obesil za vrata prvega razreda, dva sva se siloma prirnila v natlačen hodnik drugega, trije so se vozili v živinskem vozu z listkom za 2. razred. Zda je kdo sunil tu, zda ti suniš sosedu, zunaj se še rujejo mračne množice, sprevoznik pa še ščuje: Sunja, Sunja! sun'jo, sun'jo!

Dnevne novosti.

Glasovna skupščina jugoslovenskih novinarjev v Ljubljani. V dnevi od 4. do 6. avgusta se snidejo v Ljubljani reprezentanti jugoslovenskega tiska, da razpravljajo o važnih stanovskih vprašanjih. Kot gosti pridejo v Ljubljani tudi delegati češkoslovskega časopisa. Ljubljanski novinarji jim morajo preskrbeti prenočišča. Zato se obrača pripravljeni odbor ponovno na gostoljubno ljubljansko prebivalstvo s prošnjo, naj mu odstopi za ta čas razpoložljive sobe (ali vsaj postelje) proti plačilu. Prijave je nasloviti na naslov: Anton Zebec, tiskovni referat pokrajinske uprave.

— Odlikovanje šolnika. Na okrajnem glavarstvu v Mariboru je bilo večer do polnoči tiho in mrtvo. Okrajni glavar g. dr. Lanišček je izročil okrajnemu šolskemu nadzorniku Lichtenwalnerju red Sv. Save V. razreda, s katerim je bil imenovan odlikovan od nj. Vel. kralja za svoje zaslug. Okrajni glavar je v kratkih besedah orisal delovanje g. nadzornika na prosvetnem polju ter naglašal zlasti njegove velike zaslug za narodno vzgojo naše mladine, ki so našle na najvišjem mestu priznanje. Slavljenec se je v kratkih besedah zahvalil za odlikovanje ter prosil okrajnega glavarja, naj sporoči njegovo zahvalo na najvišjem mestu.

— Novi šef umetniškega oddelka. Beograjski listi poročajo, da bo imenovan za novega načelnika umetniškega oddelka pri prosvetnem ministru Rista Odavčić.

— Z zagrebške tehniške. Za prihodnje šolsko leto je bil izvoljen za rektorja prof. Ferdo Koch, za prorektorja pa dr. Josip Belobrk.

— Potrditev izvolitve rektorjev. Prosvetni oddelek zagrebške pokrajinske uprave je potrdil izvolitve prof. Ivana Meštrovića za rektorja akademije umetnosti in izvolitev prof. Frana Lhotca za rektorja glasbene akademije v Zagrebu.

— Pregledovanje diplomatov. Finančno ministru je obvestilo vse carinarice, da ne smejo pregledovati priloge naših in tujih diplomatov, ki se izkazuje z diplomatskimi potnimi listi.

— Volitve v zdravniško zbornico v Ljubljani. Glasovalni inenik zdravnikov za volitve v zdravniško zbornico v Ljubljani dne 1. septembra 1923 je razglašen in na vpogled zdravnikom od 1. avgusta do 1. septembra 1923 pri vseh okrajnih glavarstvih in za mesto Ljubljana pri mestnem fizikatu v Ljubljani, Reklamacije v smislu člena 27. Uredbe o zdravniških zbornicah se morajo vložiti pri podpisnem oddelku najkasneje do 20. avgusta 1923. Na pozneje došle reklamacije se ne bo oziralo.

— Sprememba voznega reda na progi Trbiž—Jesenice. Pričenši s 1. avgustom t. l. izostane na progi Trbiž—Jesenice vlak št. 931, ki odhaja iz Trbiža ob 15. uri 30 minut, dospe v Kranjsko goro ob 16. uri 16 minut, odpelje iz Kranjske gore ob 17. uri, ter dospe na Jesenice ob 18. uri. Mesto tega vlaka vozi pričenši s istim dnem na isti progi dnevno redno vlak št. 933, kateri bo imel na Jesenih priključek na vlak št. 4216, ki odpelje ob 17. uri 50 minut v Bistrico Bohinjsko jezero. Vlak 933 odpelje iz Trbiža ob 14. uri 57 minut, dospe v Kranjsko goro ob 16. uri, odpelje iz Kranjske gore ob 16. uri 30 minut, ter dospe na Jesenice ob 17. uri 37 minut. S tem se vzpostavi zveza z Bohinjem.

— Zgraditev tehniške fakultete v Beogradu. Jeseni prihodnjega leta pričnejo v Beogradu zidati veliko palačo, v kateri bo nameščena tamošnja tehniška fakulteta. Načrt so napravili profesorji sami in so ga že predložili ministru v odobritev. Poslojpo bo stalo brez notranje opreme 38 milijonov dinarjev. Zidava bo trajala tri leta.

— Izlet udeležencev kongresa Jugoslov. učit. Udruženja po Sloveniji. Hrvatski in srbski udeleženci kongresa jugoslovenskega učiteljstva v Ljubljani napravijo v sredo dne 8. avgusta razne izlete po Sloveniji, tako čez Vinjarsko na Bled, v Bohinjsko Bistrico, k Savici, na Triglav, v Kamniško Bistrico, v Celje, Maribor, Rogosko Slatino itd. Izletnike bo vodilo po Sloveniji slovensko učiteljstvo in jim bo omogočilo, da si ogledajo slovenske kulturne in industrijske zavode od tej prikljki.

— Narodno občinstvo posebej opozarjamo na veliko javno telovadbo, ki jo priredi Jugoslovski Sokolski Savez na čast udeležencev kongresa jugoslovenskega učiteljstva v Ljubljani na trgu Tabor, ter na narodno zabavo, ki se vrši po telovadbi istotam. Vabljeni je tudi narodno občinstvo, da se udeležijo telovadbe in narodne zabave po telovadbi.

— Vojaški gojenci veterinarske visoke šole v Zagrebu. Vojni ministru bo sprejelo v bodočem šolskem letu 15 gojencev, ki jih bo poslalo na visoko veterinarsko šolo v Zagrebu. Pojli so, da gojenci niso stari 23 let, da so naši državljani in, da so dovršili kakor srednjo šolo. Gojenci bodo dobivali tisoč dinarjev mesečne podpore in razen tega 1000 dinarjev letno za obleko. Prošnje je poslati do 10. septembra.

— Pregled mer in uteži. V kratkem bo uvedena stroga kontrola mer in uteži, ker se čisto dogajajo slučaj, da so odjemalci in kupci precej oškodovani.

— Odredba glede sodnijskih kazencev. Pravosodno ministru je izdalo ukaz, da se smejo prepeljati v bolnice samo težko bolni kaznjenci. Za zdravljenje ostalih je treba poskrbeti v kaznišnici. Odredba je bila izdana na podlagi vedno se ponavljajočih begov kazencev iz bolnic.

— Razpis službe. Zdravstveni odsek za Slovenijo v Ljubljani razpisuje mesto upravnega asistenta odnosno upravnega praktika. Interesenti se opozarjajo na razpis v »Uradnem listu«.

— Surov osem. Košenina Ivan, delavec iz Sore pri Medvodah, je jako surov človek. Poročil se je pred kratkim z neko vdovo, kateri mu je prinesla k hiši tudi 12 letnega dekca. Zakonca sta nekaj časa prijeteljsko živela med seboj. Nakrat pa je začel mož povajati po raznih gostilnah in pretepati svojo ženo in otroka, katerega nikakor ni mogel videti. Ko je prišel surovi osem preteklo nedeljo pozno ponoči domov, je našel dekca spečega v postelji. Brez vsakega povičja je prišel suvati s pestjo v prsa in ga pretepal tako dolgo, da mu je zlomil rebra in zadel tudi notranje poškodbe. Dekca so pripeljali v bolnico, surovež pa se bo moral zagovarjati pred sodiščem.

— Težka nesreča pri igri. V Spodnji Šiški v Šolski ulici so plezali otroci po strehi neke drvarnice. Jeglič Danica, 6 letna hči

železničarja pa je tako nesrečno padla raz nje, da je zadobila težke notranje poškodbe. Pripeljali so jo v bolnico, ter je malo upanja, da okreva.

— Razine nezgode. Završan Ana, hči železničarja iz Most se je pri kopanju v Ljubljani prežala v levo nogo. — Peklen Ivan, sin hišarja iz Podolince je stopil na njivo na srp in se močno obrezal. — Mohorič Josip, delavec v Trbovljah je odletel kosček kamna v levo oko. — Petrovič Ivan iz Ljubljane je padel po stopnicah, ter si zlomil desno roko.

— Pretep v Šiški. Te dni so popivali v Černetovi gostilni v Zgornji Šiški ondolni pjančki, kateri so, ko so ga imeli že precej v glavi, pričeli razbijati po gostilni. Gostilniški hlapec pa tega nikakor ni mogel gledati. Zato je prijel berača Arharia in ga vrzel iz gostilne pod kap. Temu pa je prišel na pomoč 33letni dlnar Ivan Jelenc. Hlapec Martin pa se ga je najbrže nekoliko zbal, vsled česar je potegnil iz žepa nož, ter neusmiljeno okoli 3 njim Jelencu, kateri se je vsled težkih ran na glavi in roki nezavestno zgrudil na tla, nakar pa so ga peljali v bolnico.

— Napad. Napaden je bil te dni ob 11. uri ponoči od neznanec hlapec pri Gregorčič Verlič Alojzij Črnivec. Ko se je vračal domov po Bleiweisovi cesti so ga neznanji pjanči obkolili ter mu zadali z nožem več ran v hrbet in glavo, ter mu ranili tudi pljuča. Vsled nevarnih ran se je moral podati v bolnico.

— Iz veže v Wolfovi ulici št. 3 je bilo ukradeno Dušanu Gorazdu dirkalno kolo znamke »Adler« št. 602 sivo, modro pleskano, vredno 2500 Din. Policija je že prišla nekega osumljenca, kolepa pa še niso našli.

— Zepar, Ivanu Cotmanu je ukradel neznan žepar iz telovnika srebrno uro z verižico in obeskom (novec za 10 kopej), vredno 600 Din.

— V Vodica je bilo ukradeno iz Klemenčeve gostilne Antonu Žerovniku iz Zapolje črno pleskano kolo, znamke »Praetosa«, vredno 1600 Din.

— Pozor okradenci. Žandarmerija je artilirala v Lescach na Gorenjskem nekega Antona Stibijela, doma baje iz Ustja pri Vipavi, zadnji čas delavec na lgu. Mož je prodajal po Lescach razno zlatinino. Pri njem so našli še zlato žensko zapustnico z diamanti, zlat poročni prstan, 4 srebrne krone in avstrijsko hrabrostno kolajno I. razreda.

— Iz voj. bolnice. Drav. div. oblasti so poslali pred par dnevi okrevanca Arifa Sadiha iz Junika pri Diakovici k 8. četi 40. pp. Mož pa je porabil to priliko in pobegnil.

— Zaprt prodajalec pasjega mesa. Subotička policija je zaprla nekega tamošnjega mesarja, ki je že deli časa prodajal svojim odjemalcem pristno pasje meso. Dobro bi bilo, da bi ga v celici par dni hirnil z njegovim proizvodom.

— Uboji radi zelja. V Popovcu je šel nekega večera Stojanovič na sosedovo njivo po zelje. Zapazil ga je razjarjeni sosed in ga na mestu ustrelil z lovsko puško.

— Zvišanje voznine na beograjskem tramvaju. Uprava beograjskega tramvaja je zvišala voznino za 50 odstotkov.

— Kranjske novosti. Trg. Zadnji redni tedenski sejem je bil mnogo manj živahen, kot večina dosedanjih, kar je pač pripisovati poljskemu delu, ki drži ljudi doma, da ne utegnejo v mesto. — Izguba Zvezde. Za letos in prihodnje leto moramo smatirati Zvezdo za izgubljeno, kajti do takrat prilično ne bodo ozelenela drevesa, ki so jim odžagali vse veje. Klopj razven dveh ali treh so izginile. Hlajenje v senci je nemogoče, ker ves dan sije sonce na nekdanji dvorec. Starešim ljudem in peštnjakom z otroci, ki so bili stalni obiskovalci Zvezde in sicer v velikem številu, ni več na razpolago ta promenarna točka. Ako imamo pred očmi nepravilno lego Kranja, ki je ščitila samo naše pradede, da je močeno samo na severni strani zapustiti mesto po ravnem, vidimo, da imajo ti naši upokojenci in pestunje pravzaprav samo pot po Tržiški cesti v Stari dvorec, kamor pridejo že vsi potni. Izguba Zvezde, ki je sicer na polovico samo prehodna, ker bodo drevesa zopet ozelenela in bodo spet lahko postavili klopj, čeprav drugam, je prav občutna, tak oda šele sedaj vidimo, kaj smo imeli. Pcnavljiva se stara resnica, da navedno nekaj začudenja ceniti, ko ga nimamo več. Ali ne pomagata zdaj tarnanje, najbolje je, da mirno čakamo prihodnjih let.

— Celjske novosti. Nove zvonove dobi v prihodnjih tednih starodavna cerkev sv. Ane nad Teharjem blizu Celja. — Vreme se je te dni pri nas zopet nekoliko ustalilo. Bilo je že nekaj dni brez dežja. Kopanje se je zopet v polni meri pričelo in kopališča so zopet napolnjena. — Nogometna Nogometna tekma, katere je bila napovedana za sredo 26. maja med »Trgovskim športnim klubom iz Celovca« in celjskimi »Atletiki«, se je morala preložiti iz raznih vzrokov. Vrši se šele 30. julija.

— Mariborske novosti. Pogreba nadstaražnika Filipčiča, ki je na tako tragičen način končal svoje življenje, se je udeležilo okrog 2000 oseb. Krsto pokojnikovo so nosili k grobu njegovi stanovski tovariši. Ob odprtem grobu je zapelo pokojniku v slovo pevsko društvo »Jadrane«. Poslovični govor je imel dr. Makso Schneider. Med občinstvom se je takoj uvedla zbirka za pokojnikovo družino, ki je že ob grobu znašala 2400 dinarjev. Nadaljnji darovi pa se še sprejemajo. — Anton Rozman, družabnik tvrde Tonec & Rozman je na Aleksandrovi cesti ustanovil veliko tovarno kandičev in sladkornih izdelkov. — G. Gjuro Valjak, lastnik grajske kleti, zgradi v družbi več finančnikov veliko tovarno za izdelavo likerjev in sladkega žganja. — V Račem pri Framu, kjer so terenske razmere jako ugodne za opersko industrijo, je odvetnik dr. Franc Irgolič zgradil opersko, ki je pričela te dni obratovati s polnim uspehom. — Zozlom na vesti, da na Teznu propada industrija, ki se je pričela svojčas v tako razveseljivem obsegu razvijati, se mora poročati, da o kakem propadanju ne more biti govora. Tovarna vovoz Počivalnik je res že pred letom ustavila obrat, vendar pa druga podjetja delajo še naprej v nezmanjšanem obsegu. Dasiravno je vsled splošne gospodarske stagnacije pričakovati, da bodo tudi druga podjetja na zimo delala v zmanjšanem obsegu, se vendar ne more trditi, da bi naša industrija vsled teh prehodnih znakov morda propadala. — Z ozrom na svoječasni sklep mestnega magistrata je za čas industrijske in obrtne vzorčne izlozbe Prešernova ulica od Aleksandrove ceste do Razlagove ulice za splošni osebni in vovozni promet in sicer od 27. julija do konca razstav. et. l. do 1. septembra zaprta.

R. P. Petruška:

Sokolski dnevi v Splitu

Split je praznično oblečen. Bel. čist, umit leži v vznožju zelenega Marjana, svetlomodro morje ga ima v naročju, nad njim pa je razpeto kot baldahin brezoblačno južno nebo. Drage goste pričakuje to krasno pomorsko mesto, ta biser naše domovine. Skoraj vsako poslopje od palače do priproste prilike hišice je v zastavah. Z najvišjega vrha Marjana vihra široka trikotna in ladje na obali so okinčane z zastavicami kakor svatovski vozovi. —

Zadnje dneve pred zletom je vladala v mestu strašna vročina, tako da so se ljudje balj za srečen izid prireditve. Toda v petek jutraj je palo nekaj dežja, ki je ohladilo vso ravnino ob prihodu parnika »Salona«, na katerem so se pripeljali iz severnih krajev prvi gosti, od tedaj pa pihlja vedno severni veter in hladni znojna čela.

»Salona« je prišla precej prej, kakor je bilo določeno, vendar se je zbrala pri njenem prihodu, kljub dežju, velika množica ljudi, ki je goste pristočno pozdravila.

Gosti iz drugih krajev so prišli popoldne in v soboto jutraj s parniki in v vlakom in kmalu je bilo mesto polno sokolstva v krojih in z zletnimi znaki.

V soboto popoldne je bila na obsežnem in krasno urejenem zletišču prva zelo dobro uspeša javna telovadba, jutraj ob enajstih pa se je vršila na obali Bačvice in Bačuni plavalna tekma »Splitske plavalne podzvezde JPZ«.

Zvečer je priredil Sokol na čarobno razsvetljeni obali veliko ljudsko veselico s petjem pevskih društev in godbo na raznih kraljih obale. Ljudi se je kar trilo na prostori obali. Bilo je toliko veselega vrvenja, kakor nikoli nikjer. Med petjem in godbo in šumom množice pa so veselo pokale rakete in z raznobiranimi iskrami žarele na zvezdnatem nebu.

Najpšnji dan za goste in domačine pa je nedelja. Krasen, jasek kakor redkokdaj in za poletno vreme nenavadno ohlajen. V severnem vetru vihrajo zastave na Marjanu. Ves narod se tolpi na ulicah in čaka na sokolski sprevid. Sokoli in sokolice, domači in gosti se zbirajo na zletišču in od tam se odpravijo v močični povorki po mestu.

Takega sprevida Split najbrž še nikdar videl ni. To je bil sicer samo župni zlet splitske sokolske župe, ki pa se je spremenil v veličastno manifestacijo sokolske ideje v Dalmaciji.

Za konjenico je stopalo odposlanstvo J. S. Saveza, potem pa gosti, ki so prišli v krojih, na čelu Mariborska sokolska zastava. Med njimi so bili Čehi, dalje Sokoli iz Maribora v častnem številu, iz Bačke, Banata (Subotica), Sarajeva, Reke — Sušaka, Knina in iz drugih dalmatinskih krajev. Za goste je šla šibenska župa s 108 člani in članicami in 120 marašaja in dece. Za njimi je stopala splitska sokolska župa, najprej starosta, potem župne zastave in starešinstvo, dalje 284 moške in 212 ženske dece, 136 moškega in 156 ženskega marašaja, 180 članov v kroju in 88 članic ter še 150 članov in članic v navadni obleki.

Za Sokoli je prišlo 400 vojakov z godbo in okoli 200 mornarjev.

Vse ulice, po katerih je šel sprevid, so bile nabito polne naroda, ki je navdušeno pozdravljalo Sokole in vojsko. Zanimivo je pri tem, da je bilo v sprevidu devet godb, od katerih so bile štiri sokolske.

Na obali se je sprevid ustavil. V imenu splitske župe je pozdravil goste sokolski starosta Lavš, v imenu občine župan dr. I. Tartaglia. V imenu starešinstva sokolskega saveza je pozdravil ljubljancem Bajželj, razlajnil pomen sokolstva častital na procvitu mestnega Sokola, ki praznuje obnem tridesetletnico in ga vzpodbujal, naj vztraja na tem potu, ker ga še čakajo resni, veliki časi. Navzoče občinstvo in Sokoli so govornike prekinjali z medklji »res je, tako«, in z gromkim odobravanjem.

Popoldne je bila na zletišču druga javna telovadba župnega sokolstva, vojaštva s puškami in mornarice. Občinstvo je do zadnjega kotička napolnilo obširno zletišče. Bilo je nad 100 tisoč ljudi. Vse vaje so splošno ugajale. V prostih vajah je nastopilo 290 moške in 192 ženske dece, 180 moškega in 174 ženskega marašaja, 241 članov. 400 vojakov in 176 mornarjev. 58 članic je proizvajalo vaje s klij, 9 vrst Sokolov in 1 vrsta mornarjev pa vaje na orodju. »Napreje«, ki so ga dovršeno in točno izvajali mornarji, se je moral na občo željo gledalcev cel ponoviti.

Prazniki so se zaključili z večerno ljudsko zabavo na obali, ki je bila še lepše in čarobneje razsvetljena, kakor pa prejšnji večer.

Ponoči in v pondeljek so odhajali gosti zadovoljivi in navdušeni od prekrasnih izletnih dni, ki so jih preživeli v krogu bratov Splitsčanov.

Dopisi.

— Slovenska Bistrica. Jakobov sem dne 25. t. m. je obiskalo precejšnje število italijanskih kupcev, ki so plačevali dobre cene za živino. Sem se poselite pa tudi štiri hrvatske žeparice iz čakavske okolice, katere pa je tukajšnje orožništvo na zelo pretkani način takoj izsledilo. Ob aretaciji so se sicer tatice izgovarjale, da so prišle k zdravniku, toda orožništvo je bilo drugega mnenja in je oddalo iste najprej sodišču v ozdravljenje. — Istega dne je zagrozil vinčar Anton Pilberšek svojem gospodarju Rudolfu Fluherju, da mu začne viničariti. Ker je hotel svojo nameru takoj izvršiti in je na eni strani začel se streho je bil Fluher prisiljen napram požigalcu rabiti orožje. Pri tej priliki je bežečega Pilberška s tremi strelci precej ranil, ker se ta ni hotel na poziv ustaviti. — Tukajšnji socialni demokrati baše smujejo pevsko društvo »Svoboda«. Kot pevovalci so angažirali nekega okoliškega demokratskega nadučitelja. Naj pa kdo reče, da v Bistrici ni sloge. — Bistriški naborniki so zaključili zadnji večer naborov z avstrijskimi patriotskimi pesmi kot »O du mein Oesterreich...« »Lieb Vaterland in enakimi evetkami. Naloga naših nacionalistov bi bila, da bi si to prepovedali oziroma zabranili, ko so vendar napram nam tako občutljivi.

Iz društvenega življenja.

— Društvo najemnikov za Slovenijo opozarja, da se vrši prihodnja javna odbojna seja v sredo dne 1. avgusta ob 20. uri v veliki dvorani Mestnega doma. Društvena pisarna daje članom dnevno od 18. do 20. ure informacije Sv. Petra cesta št. 12, prlično, desno.

Iz raznih krajev naše kraljevine.

— Otvoritev telefonske centrale v Ostrožcu. Sarajevsko pošto ravnateljstvo naznanja, da je bila dne 16. junija t. l. pri pošti v Ostrožcu otvorena telefonska centrala za kraljevni in medkraljevni promet.

— Otvoritev borze dela v Novem Sadu. V kratkem bo tudi v Novem Sadu otvorena borza dela. Za upravitelja je imenovan Ilić.

— Poizkus podkupljenja. V izseljenškem odseku ministristva za socialno politiko je skušal nekdo dobiti potni list za Ameriko na ta način, da je prošnji priložil znatno vsoto denarja. Denar je bil zaplenjen, krivcev pa bo strogo kaznovan.

— Veliko pomanjkanje delavcev. Državna borza dela v Zagrebu išče okoli dvatisoč delavcev za graditev železnice Učice—Vardiste. Predvsem primanjkujejo navadni delavci, ki dobivajo 35 do 40 Din dnevne plače; nadalje primanjkujejo mineri s plačo 50 do 60 Din dnevno in zidarji, ki bodo dobivali 50 do 70 Din dnevne plače.

— Zastupila je moža z arzenom. Meseca decembra lanskega leta je v Ludosu v Vojvodini umrl posestnik Fabijan Tot. Te dni je dobilo subotičko državno pravništvo anonimno pismo, ki je z gotovostjo trdilo, da je bil pokojni zastupljen. Državni pravdnik je takoj odredil ekshumacijo trupla. Izrezali so železice in ga poslali državni kemski kemski laboratoriju v Beogradu. Tam so ugotovili, da vsebuje tako množino arzenika, ki se ni ne bi mogel ustavljati še tako močen človek. Na podlagi te ugotovitve je bila aretirana njegova žena, ki je svoj zločin tudi priznala. Arzen je kupila v sosednji trgovini. Umorila pa ga je radi tega, ker jo je vedno pretepal. Poročena sta bila že 17 let. Morilka je bila predana sodišču.

— Čin ljubosumnosti ženske. Žena sarajevskega policijskega uradnika Savića je že deli časa jezero gledala svojega soproga, ker je domnevala, da ji je nezvest. Te dni ga je neke počakala in sprožila proti njemu tri revolverse strele. K sreči je bila preveč razburjena in ga je samo težko ranila.

— Gorski care v Učicah. Pred dnevi sta prišla v Učice dva hajduka. Stopla sta v hišo nekega kmeta in sta zahtevala orožja. Žena jima je dala vojaško puško in nekaj nabojev. Mlajši je bil visok in lep dečko, ki se je predstavil za »gorskega cara«. Domači sin je takoj stekel na vas in spravil na noge nekatere kmete, ki so oboroženi hiteli proti hiši. Hajduka pa nista čakala, ampak sta neznanu kam zbežala.

— Strela jo je ubila. V Prokupljah je te dni razsajala huda nevihta. Grmelno in treskalo je kot, da se bliža konec sveta. Med ljudmi, ki so bežali domov, je bila tudi neka kmetica, ki se je ustavila pod hrastom. Ravno tedaj pa je treščilo v hrast in jo ubilo.

— Podvzetan dečko. Na potu iz Maribora Szigeta sta naletela dva orožnika na 8 letnega dečka Nagy, ki jima je po dolgem obotavljanju priznal, da je hotel v Kalifornijo, kjer se nahajata njegova roditelja. S seboj je vzel samo 20 lejev in nahrbtnik jestvin. Orožnika sta ga odvedla k njegovim stari materi, ki je bila že zelo v skrbeh.

— Kdor se pijač kopije. V beograjsko kopališče je prišel neki Hor iz Vel. Bečke, rekla in splaval na drugo stran Save. Tam je popil liter vina in se hotel vrniti. Med plavanjem pa je sredi reke opešal in utonil, ne da bi ga kdo opazil. Njegova hčerka je izjavila, da je bil notoričen pijanec.

Sport in turistika.

— Vardar (Beograd). — Ilirija. Danes in jutri ob 18. uri se vrši na igrišču Ilirije nogom. tekma med beogr. SK. Vardarjem in Ilirijo. Sodeč po ugodni poziciji Vardarja v prvenstvenih tekmah in po ugodnih rezultatih, ki jih je dosegel tekom letošnje sezone, bosta nudili obe tekmii zanimiv sport in napet boj. V moštvu Vardarja je več reprezentantnih igralcev Beograda. — V odmoru današnje tekme se vrši tek na 800 m. in v odmoru jutrišnje tekme tek na 800 m. obeje za klubsko prvenstvo SK. Ilirije.

Novosti iz Primorske.

— Razstava ročnih del meščanske šole v Postojni. V Postojni je bila prirejena razstava ženskih ročnih del gojenk in hospitantk tamošnje meščanske šole. Razstava je bila ugodno prirejena in je napravila na obiskovalce najboljši vtis. Svoja dela so razstavile tudi gojenke samostanskega zavoda v Trnovem. Videti je bilo okusno izdelane prtiče, pregrinjala, ženske perilo, čipke in zaves, ki so bile vse enako skrbno in lepo izdelane. Dela so pričala, da se posveča skrb ne samo lepoti, ampak tudi, da se skuša utrditi volja učenik in ljubezen do natančnosti. Koliko vznešenih narodnih misli in ljubezni do rodnega ognjišča je zapopadeno v teh narodnih okraskih.

— Zblaznel trgovski potnik. Pred dnevi je prišel v neko tržaško kavarno elegantno oblečen mladenič in je naročeval najrazličnejše pijače, ki jih je nato zival v listnico. Gostje so to nekaj časa opazovali, pozneje pa so poklicali resilno postajo, ki ga je odvedla na opazovalnico. Ugotovili so, da gre za nekega trgovskega potnika.

— Razbilniše sanje. Neka 19letna Tržačanka je imela že deli časa ljubavno razmerje z nekim mladeničem. V zadnjem času se je mladenič zanjeto malo brigal. Radi tega je sklenila umreti. Vrgla se je pod poredki vlak, ki jo je strašno razmestil. Boli mrtvo kot živo, so jo prepeljali v tržaško bolnico.

Vremensko poročilo.

„Jutranje Novosti.“ — Ljubljana, dne 27. julija 1923.

Kraj	Cas	Zračni tlak	Zračna temper.	Veter	Oblačno 0 — 10	Padavine mm
Ljubljana	7	757.4	20.0	brevz.	obl.	3.2
Ljubljana	14	760.1	17.0	vzhod.	dež.	
Ljubljana	21	761.3	16.7	„	„	
Zagreb	7	758.6	18.0	„	„	4.0
Beograd	7	758.3	18.0	sov. zap.	obl.	4.0
Dunaj	7	767.6	18.0	„	pol obl.	4.0
Praga	7	756.8	14.0	„	„	3.0
Inomost	7	759.3	17.0	brevz.	več jasno	1.0

Barometer: višji

Temperatura: nižja

Gospodarstvo

Kreditna politika Narodne banke SHS.

(V informacijo privrednim krogom.)

Preteklo soboto se je vršila važna seja glavnega upravnega odbora, kateri sta prisostvovala tudi finančni minister dr. Stojadinović in minister Velizar Janković kot začasni vodja ministrstva trgovine in industrije.

Predvsem se je ugotovilo, da se je v prejšnjih sedmih sklenjena splošna redukcija stalnih eskontnih in reeskontnih kreditov izvršila enakomerno po celi državi in da znašajo ti krediti sedaj skupno le še okroglo Din 1.200.000.000. Spričo veliki obremenitvi bančnih sredstev po dolgu države in po deviznih in valutnih rezervah na račun države, ki so potrebne v interesu zaščite naše domače valute, je za dogleden čas vsako

povečanje obstoječih eskontnih kreditov in pa dovoljevanje novih izključno. Tudi lombardni krediti so se morali maksimirati na največ Din 200.000.000. Nazor, da bi se izdajanje novih plačilnih sredstev za par sto milijonov zgolj v nujno pomoč solidni industriji in trgovini tudi brez sočasnega ojačenja metalne podloge v inozemstvu ne smatralo za inflacijo ter bi ne moglo škodovati kurzu dinarja, ni prodir. To pa tem manj, ker bi bila v to svrhu predvsem potrebna sprememba zakona o Narodni banki oziroma njenega statuta. Zlasti gospod finančni minister je odločno stvaril pred vsakim tudi le navideznim poslabšanjem bilance Narodne banke, ki bi spričo današnjim političnim razmeram in onim na mednarodnem denarnem trgu, morala vsekakor usodno učinkovati na kurz dinarja.

Naša trgovina, zlasti pa naša, cenejša kredita tako nujno potrebna industriji torej za sedaj ne more in ne sme

računati na količnejšo izdatnejšo podporo od strani Narodne banke.

Odločno pa je treba odklanjati vesti, da bi morda najti krog naše emisijske banke ne imeli pravega razumevanja za važnost zlasti slovenske industrije. To ni resnica volja je dobra, a zaenkrat so pač razmere jače nego volja. Izključeno pa ni nujno bi bilo želeži, da se potom novelliranja statuta Narodne banke dovoli liberalnejše razmerje med metalno podlogo in sumo izdanih novčanic, ker bo sicer industrija in trgovina brez pomoči težko zmagovala že obstoječe in za jesen neizogibno še hujše pomanjkanje in draginjo denarja. Najidealnejša rešitev bi bila pač ta, da bi država zamogla povrniti banki vsaj izdaten del svojega dolga. Žalobog tega tako hitro ni pričakovati!

Glede nujnega vprašanja sezonskih izvoznih kreditov je prevladalo mnenje, da se jim Narodna banka že v interesu zboljšanja naše trgovske bilance

ne more popolnoma izogniti. Toda tudi tu je bila pot težka, kajti povpraševanje po teh kreditih je vsled ugodne žetve ogromno, upravni odbor pa se je moral tudi v tem slučaju strogo držati zakona in statuta in je zamogel vsled tega mobilizirati le toliko sredstev, za kolikor je našel začasno ojačenje metalne podloge, t. j. maksimalno 250.000.000 dinarjev. Ti krediti se bodo dovoljevali od 1. avgusta počenši v prvi vrsti posameznim trgovcem potem pa tudi denarnim zavodom, ki se pečajo s sezonskim izvozom žita, šljiv itd., a tem zadnjim le proti obvezi, da svojim lastnim komitentom ne računajo za te kredite več kot 12% netto. Vsi ti krediti morajo biti brezpogojno plačani do 31. decembra 1923. Ker našega specialnega slovenskega izvoza (les, železni izdelki itd.) po večini ni šteti za sezonski izvoz, je naravno, da bo teh kreditov Slovenija deležna le v minimalni izli, to tem bolj, ker prijavljene zahteve

presejajo skoro štirikrat vsoto, ki je na razpolago. V debati se je med drugim po pravici grajalo zlasti, da je udarjena na izvoz žita prav ista carina kakor na moko. Vsled tega se izvažajo namesto moke žito, naši mlinci pa stoje in vrh tega smo ob vse mlevske odpadke, ki igrajo zlasti pri krmi živine veliko vlogo.

× Olajšave v avstrijskem deviznem prometu. V avstrijskem zveznem zakoniku je izšla naredba, ki uvaža olajšave v deviznem prometu. Istočasno je odredilo zvezno ministrstvo za finance nadaljnje olajšave, da smejo protokolirane firme v tu- in inozemstvu za plačilo blagovnega uvoza in s tem združenih stroškov najeti valutna posojila brez dovoljenja Avstrijske narodne banke.

Glavni urednik: Ivan Podržaj.

Odgovorni urednik: Miha Gaberšek.

Last »Zvezne tiskarne« v Ljubljani.

Prosper Mérimée:

Verne duše v včah.

(Nadaljevanje.)

Presenečen o tako hitrem nenadejanem aspehu, je bil razuzdanec skoro nezadovoljen, ker si naletel na noben odpor. Nekako tako je tudi žal ovcu, ki zasleduje jelena in računa na velike in težke napore; naenkrat pa lahno ranjena žival pade in lovca se podero vsa upanja na razvedrilo in užitek. Vendar je pobral pisemce in radoveden zapustil cerkev. V njem je bilo tole:

»Ste vi, don Juan? Torej me res niste pozabili? Bila sem silno nesrečna, toda sedaj se navajam na svojo usodo. Sedaj sem pa še stokrat bolj nesrečna. Morala bi vas sovražiti...; prelili ste kri mojega očeta...; toda ne morem vas niti sovražiti niti pozabiti. Usmilite se me. Ne vrnite se več v to cerkev; povzročate mi preveliko bol. Z Bogom, z Bogom, jaz sem umrla za ta svet.

Tereza.

»Ah, Terezita!« si je dejal don Juan. »Saj se mi je zdelo, da sem jo že moral neke videti.« Potem je iznova prebral list. »Morala bi vas sovražiti.« To se pravi, da vas ljubim. »Prelili ste kri mojega očeta.« Prav tako je Chimenre rekla Rodrigu. »Ne vrnite se več v to cerkev.« To se pravi, da vas pričakujem jutri. Slajno! Je že moja. Odšel je h kosilu.

Prihodnje jutro je bil točno zopet v cerkvi; v žepu je imel pripravljeno pisemce; toda kako se je začudil, ko sestre Agate niti bilo ni. Nikdar se mu maša še ni zdela tako dolga. Bil je nevoljen. Nato

ko je stokrat proklel Terezino tenkovestnost, je odšel na sprehod ob Guadalkviveru in premišljeval o novih zvijačah. Sklenil je sledeče:

Samostan Naše ljube Gospe Roženske je slovel po slaščicah, ki so jih pripravljale nune. Šel je torej v govorilnico, poklical vratarico in jo prosil za seznam vseh slaščic, ki so na prodaj.

»Kaj nimate oranž à la Maragna,« je vprašal kot bi bilo nekaj navadnega.

»Oranže à la Maragna, gospod? Prvič slišim govoriti o njih.«

»Saj so sedaj najbolj v modi. Res čudim se, da bi jih celo ne poznali.«

»Oranže à la Maragna?«

»A la Maragna,« je ponovil don Juan in povdaril vsak zlog. »Ni verjetno, da ne bi nobena od vaših nun vedela, kako se pripravljajo. Prosim, vprašajte, če so res vsem damam neznane. Jutri se vrnem.«

(Dalje prih.)

Preselitev trgovine.

Naznanjamo uljudno, da smo preselili svojo trgovino z železnino z 25. julijem t. l. iz Cankarjevega nabrežja št. 1 v svojo lastno hišo

v Stritarjevo ulico št. 7,
(prejšnji lokal A. Schuster)

kjer bomo trgovino znatno razširili.

Prosimo sodobno za nadaljno naklonjenost, ter zagotovimo cenjenim odjemalcem najboljše postrežbo.

Z odličnim spoštovanjem

Breznik & Fritsch,
trgovina z železnino.

Trapistovski sir

prvovrstni, kg 25.— Din, pirovo in čajno maslo kg 50.— Din razpošilja so zmernih cenah mle-karna Karel Laznický, Dežanovac (Slavonija).

And. Jakil, tovarna kož
in čevljev d. d.
prodajalna Ljubljana, Poljanska c. 13.

Znižane cene
Solidno blago!!

Bogato skladišče moških, ženskih in otroških čevljev iz telečjega boksa v vseh barvah, govedjega boksa in rjave kravine.

MALI OGLASI:

Cena oglasom do 20 besed Din 5.—; vsaka nadaljna beseda 25 para. z davščino vred.

Komet

je najboljša, najcenejša tekoča čistilo za parkete in linoleum. Domač proizvod brez duha. Otroče lahko delo in minimalna poraba. Dobi se v vseh boljših trgovinah. Glavna zaloga: Aleksander Wisjak, Ljubljana, Gosposvetska cesta.

Kontoristinija

z večletno pisarniško prakso, zmožna strojepisja in vseh kontornih del želi premeniti mesto. Ponudbe prosil pod »Vestna«, na upravo lista.

Učenec

star 17 let, ki ima že dve leti ključavniške učne dobe, želi mesta s hrano in stanovanjem. Cenjene ponudbe na pošto: Poljane.

Tri sobe

v novo zgrajeni hiši, vsaka s posameznim vzhodom oddajajo se posamezno v najem za večletno dobo le proti naprejš plačilu za daljšo dobo. Resnim reliktantom daje iz prijaznosti ustna pojasnila pisarna Prešernova ulica št. 54./I. pismena vprašanja je pa staviti poštni predal št. 149.

Gospodična

17 letna, bogata in dosti lepa, se želi poročiti z elegantnim, finim, izobraženim gospodom do 30. leta. Odgovor je lahko v več jezikih. Ponudbe pod »Shimy čevlji«, na upr. lista.

Posestvo

na Teznu Maribor z hišo (takoj stanovanje) z gospodarskim poslopjem, 5 oraloj polja, s pridelki vred, skupaj ali deljeno na prodaj. Ponudbe s priloženo zemsko za odgovor pod »Tezno« Mar-Stan Maribor, Rotovski trg 1.

Deklica

stara 16 let, brez starihšev išče mesta v kakšni trgovini, kjer bi imela tudi stanovanje in hrano. Ponudbe prosil pod »Sirota« na upravo lista.

Blazine, žima

morska trava. Peter Kobal Kranj, Glavni trg tvornica vseh vrst blazin in žime in morske trave, modroce na peresih. Specijalna tvrdica za izdelovanje klubgarnitur. — Najnižje cene! — Najsolidnejši izdelki! — Zatevajte oferte in cenike!

Letni manipulant

išče službe kot prevzemalec lesa in ogija. Nastop mogoč takoj. Cenjene ponudbe pod »Vesten« na upravo lista.

Nemeblovano sobo

v mestu se išče. Ponudbe se prosil pod »Nemeblovana« na upravo lista.

Priporočam

svojo bogato zalogo spalnih in jedilnih sob ter raznega novega pohištva. Marija Baumgartner, Celje, Gosposka ulica št. 25.

Tehnik

strojne in električne stroke odhaja v Avstrijo in Čehoslovaško. Preskrbi nakup strojev in materiala. Vprašanje do 27. julija na upr. lista pod »Točen«.

Zamenjam brivnico

dobrodošlo s stanovanjem, mesečni promet 6.000.— Din z enako, ali kupim lokal. Odvetnik Rakun, Celje.

Manufaktura

prevzame v komisijsko razprodajo (na malo) trgovec na deželi. Naslov v upravi lista.

Za interesante

s šifro »Brez doma«, prosim, naj javijo ponovno svoj naslov.

Premog - zdrob

čez 5000 kalorij nudim franko vagon Mestnje Din 2.800 za vagon. Takojšnja dobava ca 10 vagonov, drugače 2 vagona na mesec. Cenjena naročila pod »Zdrob 5500« na upravnštvo.

Gospodična

ki je absolvirala trgovski tečaj z dobrim uspehom, želi primerne službe, najraje v Ljubljani. Cenj. ponudbe prosil pod »Zanesljiva« na upravo lista.

Tražim domačicu

kučevnu lepu, nježno odgojeno i obravnavano, zdravu besprekornog vladanja, dobre prirode, okretnu i veštu u kuhanju; ja sam samac, veletrgovec, dobro situiran, gde bi se mogla i udomiti. Ponude sa fotografijom na adresu: Milan Ivković, Novi Sad, Kralja Petra ul. 1.

Strojni inženir

Veliko industrijsko podjetje išče za vodilno mesto večšega strojnega inženirja, kateri je bil že zaposlen pri strojništvu in železnih konstrukcijah, ki ima razen došolaj na deželi, ter je razen došolaj na deželi, ter je razen došolaj na deželi, ter je razen došolaj na deželi.

Ročni voziček

za 300—400 kg teže se ugodno prodaja. Naslov v upr. lista.

Hiša

eno- ali dvodružinska, z vrtom, četrt ure od Celja, v krasni, mirni, solnčni legi se ugodno prodaja. Cela hiša takoj na prostu. Pismena in ustmena pojasnila: D. Čebin, Celje, Lava 27.

„MOJ MIR“

Kreditna in stavbna zadruga Maribor, Rotovski trg št. 1 rabi stavbišča, stavbni material in stavbne delavce za Maribor, Celje, Ljubljana.

PAVEL MATIKO

VSEH ZNAMK ZA AVTOMOBILE IN KOLEJA

J. COREC

LJUBLJANA: PALAČA L. KR. BNK

Za naše malčke!

Najcenejši in najhvaležnejši darilo našim malim je:

Moj zverinjak

knjiga s 45 slikami in k tem spajajočim besedilom, za pouk in kratek čas Din 6.—

Moji ljubčki

živalske slike za naše malčke na trdem močno vezanem kartonu Din 15.—

Mladi slikar

10 tiskanih predlog za porbarvanje z akvarel - barvam ali pastel - barvniki Din 4.—

Črnpeter

stereznan, vesela družabna igra za zimsko večero. 1 igra Din 4.—

Vse se dobi v

zvezni tiskarni in knjigarni v Ljubljani, Marijin trg 8.

OBRTNA BANKA V LJUBLJANI.

Vabilo

na podpisovanje delnic.

III. emisija delnic.

Izvršuje sklep Občnega zbora delničarjev OBRTNE BANKE v Ljubljani, z dne 18. IV. 1922 sklenil je v to pooblaščen upravni svet na temelju odobrenja ministrstva za trgovino in industrijo št. VI 3417 ddo 30. junija 1923 provesti zvišanje delniške glavnice od Din 1.250.000.—

na Din 2.000.000.—

z izdajo 15.000 novih delnic po nominalnih Din 50.— v skupnem znesku Din 750.000.— pod sledečimi pogoji.

1. Dosedanji delničarji imajo pravico prevzeti na vsaki 2 stari delnici 1 novo po kurzu Din 50.— prištevši Din 7.50 za stroške in obresti za komad. Plašči starih delnic se imajo pri podpisovanju predložiti v svrhu odkolekovanja.
2. Ostalih 2500 delnic je na razpolago delničarjem oz. novim subskribentom po tečaju Din 55.— prištevši Din 7.50 za stroške.
3. Delnice participirajo s polovico kupona na čistem dobičku za leto 1923.
4. Subskribcija se vrši v času od 15. julija do 15. avgusta 1923 pri Obrtni banki v Ljubljani in njeni podružnici v Ljutomeru ter pri Ljubljanski kreditni banki v Ljubljani in njenih podružnicah v Celju, Mariboru, Ptuj, Brežicah in Kranju.
5. Kurzni dobiček, ki nastane iz izdaje novih delnic, se po odbitku vseh stroškov in pristojbin pripiše rezervnemu zakladu.
6. Pravico do repartije si pridržuje upravni svet in se za nedodeljene delnice vplačani zneski vrnejo s 6 % obrestmi.
7. Za uspeh te emisije jamči posebni sindikat.

Upravni svet Obrtne banke.
v Ljubljani.

Zaloga klavirjev in pianinov

najboljših tovarn: Bösendorfer, Czapska, Ehrbar, Schweighofer, Original, Stingl i. t. d.

JERICA HUBAD, roj. Dolenc, LJUBLJANA, Milčarjeva ul. 5.